

проведення даного виду експертного дослідження та особливостей оцінки його результатів.

Зокрема, недоліки виявляються у неправильному визначенні об'єктів експертизи, передлабораторній контамінації слідів біологічного походження та біологічних зразків, їх знищенні або пошкодженні внаслідок необережного поводження, процесуальних прогалинах у постанові про призначення експертизи та постановці некоректних запитань експертові [4, с. 314].

Все вищезазначене призводить до того, що експерт змушений припиняти проведення експертизи і звертатися до слідчого з клопотанням про надання йому додаткових зразків. І навпаки, недопущення перелічених можливих помилок буде сприяти якості та вірогідності експертного дослідження.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу [Електронний ресурс] : Закон України від 25 лют. 1994 р. (із змін. та доповн.) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

2. Криміналістика [текст] : підручник. / В. В. Пясковський та ін. К. : «Центр учбової літератури», 2015. 544 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України, від 13.04.2012 р. № 4651-VI, введений у дію з 20.11.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13, ст. 88 (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 5076-VI від 05.07.2012).

4. Степанюк Р., Іонова В. Призначення судової молекулярно-генетичної експертизи на стадії досудового розслідування: проблеми та шляхи їх вирішення. Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2020. Вип. 3 (91). С. 307–319.

Єфімов Микола Миколайович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики та
домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Після вилучення об'єктів під час проведення окремих СРД при розслідуванні кримінальних правопорушень проти моральності уповноважена особа призначає відповідні експертизи. Так, законодавець у

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИКИ ТА СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

ч. 1 ст. 242 КПК України передбачає, що експертиза проводиться експертом для з'ясування обставин, які мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [3]. Вказані процесуальні дії під час розслідування кримінальних правопорушень проти моральності можуть призначатися як на початковому, так і на подальшому етапах розслідування.

На основі аналізу матеріалів кримінальних проваджень визначено перелік судових експертиз, які переважно призначаються при розслідуванні досліджуваної категорії кримінальних правопорушень, зокрема:

- комп'ютерно-технічна – 11 %;
- телекомунікаційна – 4 %;
- судово-медична – 79 %;
- судово-біологічна – 81 %;
- трасологічна, у т. ч. дослідження папілярних візерунків – 31 %;
- судово-психіатрична – 33 %;
- матеріалів, речовин і виробів – 34 %;
- судово-балістична – 1 %;
- експертиза холодної зброї – 4 %;
- психологічна – 1 %;
- судово-мистецтвознавча – 6 %;
- інші – 5 %.

Результати судово-медичної експертизи є важливим джерелом інформації, яку уповноважені особи отримують під час розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. Але для найбільш повного її отримання потрібно дотримуватись певних рекомендацій. Насамперед перед експертом потрібно поставити вичерпний перелік питань, пов'язаних із встановленням окремих аспектів стану потерпілого. Судово-медична експертиза живих осіб при розслідуванні досліджуваних протиправних діянь може вирішувати широке коло питань, зокрема про: характер і ступінь тяжкості тілесних ушкоджень; давність і механізм утворення ушкоджень; рід і вид знарядь, якими вони заподіяні. Вказана експертиза має важливе доказове значення при розслідуванні зазначеної категорії справ, оскільки її результати можуть викрити неправдиві показання підозрюваного.

Для найбільш ефективного використання спеціальних знань зазначеного виду, які полягають у своєчасності винесення постанови та направлення в експертну установу, зборі необхідного матеріалу, правильній упаковці неживих об'єктів, визначенні точного кола питань, які необхідно поставити на вирішення в тій чи іншій слідчій ситуації. Передусім останні пов'язані зі встановленням окремих аспектів стану потерпілого, зокрема, характеру та ступеня тяжкості тілесних ушкоджень; давності та механізму утворення ушкоджень; типу та виду знарядь, якими

вони заподіяні тощо. Багатооб'єктність цього виду експертних досліджень пояснюється механізмом вчинення злочинів проти моральності, який відбувається внаслідок фізичного контакту осіб, які задіяні під час вчинення протиправних діянь.

Судово-біологічну експертизу об'єктів, вилучених під час проведення окремих СРД, доцільно призначати для встановлення виду досліджуваної речовини, групових і типових ознак крові, волосся, слини, сперми, сечі й інших об'єктів. Крім того, за допомогою судово-біологічної експертизи можна вирішити багато спірних питань під час розслідування [1, с. 82].

Певне місце при розслідуванні зазначеної категорії кримінальних правопорушень займають криміналістичні експертизи. З приводу їх визначення В. М. Глібко вказував, що це лабораторні дослідження об'єктів з метою встановлення їхнього фактичного стану; можливості проведення певних дій; обставин, за яких були проведені дії; невидимих слідів зашифрованого змісту; групової належності об'єктів або їх тотожності [2, с. 430]. Тобто має місце певна взаємодія учасників кримінального правопорушення та певних об'єктів на місці події. У той же час ми розуміємо, що нас цікавить не весь спектр криміналістичних експертиз, а окремі з них, зокрема, дійсно важливе значення має трасологічна експертиза.

Зазвичай під час вчинення кримінальних правопорушень проти моральності учасники події не турбуються про знищення відбитків пальців на місці події, тому позитивні результати дає дактилоскопічна експертиза. Крім того, негайна перевірка таких слідів за дактообліками зумовлює миттєвий результат стосовно встановлення особи злочинця, його місця реєстрації, мешкання, причетності до вчинення інших протиправних діянь.

Важливе місце займає також експертиза матеріалів, речовин і виробів. Вона призначається, якщо постає необхідність досліджувати склад речовини, що використовувалась певними особами під час вчинення кримінальних правопорушень. Об'єктами виступають різноманітні речі, фарби, наркотичні засобів тощо, які вилучаються в місцях вчинення розпусних дій, а також у випадках жорстокого поводження з тваринами та втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

Під час призначення та проведення комп'ютерно-технічної експертизи вагомого значення набувають як дослідження комп'ютерної техніки, так і програмних продуктів. Окремо виділені такі важливі для слідства об'єкти, як смартфони, жорсткі диски, ноутбуки тощо. Під час дослідження телекомунікаційних систем (обладнання) і засобів у ході розслідування зазначених злочинів важливим є встановлення факту передачі або отримання інформації в телефоні, комп'ютері, іншому телекомунікаційному засобі, можливість їх використання обладнання для певних цілей, маршрут даних.

Для встановлення розміру завданої моральної шкоди, на нашу думку, необхідно призначати психологічні експертизи. Також слід наголосити на обов'язковому призначенні комплексних експертиз.

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що експертизи під час розслідування кримінальних правопорушень проти моральності мають важливе значення для доказування вини підозрюваних осіб. Для правильного й оптимального вилучення об'єктів, які необхідно направляти на експертне дослідження, під час проведення окремих СРД доцільно залучати відповідних спеціалістів.

Список використаних джерел:

1. Єфімов М. М. Особливості призначення експертизи при розслідуванні злочинів проти моральності. *Науковий журнал «Visegrad Journal on Human Rights» («Пан'європейський університет» Словачької Республіки)*. 2020. № 1 (ч. 4). С. 80–84.

2. Криміналістика : підручник для студ. юрид. ВНЗ / В. М. Глібко, А. Л. Дудніков, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. К. : Видавничій Дім «Ін Юре», 2001. 576 с.

3. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

Журавель Олег Євгенійович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ТАКТИЧНИХ ПРИЙОМІВ ДОПИТУ

Допит є найпоширенішим способом одержання інформації про подію, що трапилася. Допит – це процесуальна дія, що являє собою регламентований кримінально-процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, які беруть у ньому участь, спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у справі [3, с. 252].

Проаналізовані нами наукові матеріали показують, що можна виділити такі тактичні прийоми: психологічний контакт; вільна розповідь; постановка запитань; пред'явлення доказів; актуалізація інформації; збільшення (зменшення) темпу допиту. Розглянемо деякі з них.

Процес проведення допиту – певна ситуація, що вимагає від слідчого використання своїх знань та вмій, для встановлення контакту, метою